

Цифрова трансформація обліково-контрольних процесів вітчизняних підприємств: сучасний стан та стратегічні пріоритети

Стаття присвячена комплексному дослідженню впливу цифрової трансформації на еволюцію систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю підприємств у контексті сучасних воєнних загроз та геополітичних викликів. У роботі обґрунтовано, що цифровізація обліково-контрольних процесів переросла стадію простої автоматизації рутинних операцій, перетворившись на фундаментальну зміну філософії управління та забезпечення економічної стійкості.

Проаналізовано динаміку впровадження інноваційних рішень в Україні, що підтверджується позитивними позиціями у глобальних рейтингах, зокрема зростанням індексу е-урядування та досягненням 40-го місця у рейтингу *Government AI Readiness Index 2025*. Автор доводить, що воєнний стан став каталізатором масового переходу бізнесу на хмарні технології та відмови від програмних продуктів країни-агресора, що дозволило забезпечити безперервність обліку та захищеність даних у режимі 24/7. Особливу увагу приділено синергії сучасних технологій, таких як штучний інтелект, *Big Data*, *RPA* та *Blockchain*, які трансформують облік із ретроспективної функції у проактивний інструмент предиктивної аналітики. Досліджено перехід від періодичного до безперервного моніторингу господарських операцій, що мінімізує вплив людського фактора та зміцнює фінансову дисципліну. Проаналізовано основні фактори, що впливають на цифрову трансформацію обліково-контрольних процесів на вітчизняних підприємствах, які варто поділити на чотири ключові групи: зовнішні та геополітичні фактори, державно-інституційні фактори, технологічні фактори та соціально-економічні й кадрові фактори.

У статті детально розглянуто роль екосистеми «Дія» та системи «Трембіта» як інструментів легітимізації цифрового контролю та автоматизації взаємодії з державними реєстрами. Окреслено шляхи мінімізації бар'єрів цифровізації через розвиток людського капіталу, інвестування в кібербезпеку та гармонізацію національного законодавства з вимогами ЄС щодо електронного документообігу та *iXBRL*-звітності. Запропоновано основні вектори розвитку цифрової трансформації обліково-контрольних процесів вітчизняних підприємств. Резюмовано, що успішна стратегія трансформації потребує інтегрованого підходу, який поєднує технологічні інновації з адаптивними організаційними моделями та державною інституційною підтримкою в умовах глобальної цифрової економіки.

Ключові слова: цифрова трансформація; цифровізація; цифрові інструменти; облік; контроль; обліково-контрольні процеси.

Актуальність теми. Сучасна світова економіка перебуває на етапі глобальної цифрової конвергенції, де інформаційні дані стають ключовим стратегічним ресурсом. Традиційні облікові системи, що роками базувалися на ретроспективній фіксації господарських операцій, трансформуються в інтелектуальні цифрові платформи. Впровадження таких інструментів, як штучний інтелект (ШІ), *Big Data*, хмарні обчислення та блокчейн, не просто автоматизує роботу бухгалтера, а докорінно змінює архітектуру управління фінансами, забезпечуючи перехід від «обліку за фактом» до «обліку в реальному часі» та предиктивної аналітики.

Для України питання цифрової трансформації обліку та контролю набуло екзистенційної ваги внаслідок дії безпрецедентних факторів. Перш за все це безпекові виклики, які в умовах воєнного стану зумовили критичну необхідність переходу на хмарні сервіси та децентралізовані системи зберігання даних для забезпечення безперервності бізнес-процесів та захисту комерційної інформації. Це інституційні зміни, які стосуються стрімкого розвитку національної екосистеми цифрових послуг (зокрема платформи «Дія», системи «Трембіта» та електронного документообігу), що створює нове середовище взаємодії між бізнесом і державою. Це євроінтеграційний вектор, що передбачає адаптацію вітчизняного законодавства до стандартів ЄС, вимагає від українських підприємств високого рівня прозорості та відповідності цифровим стандартам звітності тощо.

Попри активне впровадження окремих програмних продуктів, більшість вітчизняних підприємств все ще перебуває на етапі фрагментарної автоматизації. Відсутність чітко сформованих стратегічних пріоритетів, дефіцит цифрових компетенцій персоналу та ризики кібербезпеки створюють розрив між технологічними можливостями та їх реальним впливом на ефективність управління. Необхідність аналізу сучасного стану

цифровізації через призму глобальних індексів та розробка прикладних рекомендацій щодо стратегічного вдосконалення обліково-контрольних процесів зумовлюють високу актуальність цієї теми.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, на які спирається автор. Проблема цифрової трансформації обліково-контрольних процесів привертає увагу як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, що сприяє накопиченню теоретичних і практичних знань про сутність, механізми, переваги та наслідки цього явища у сучасних умовах цифрової економіки.

Так у роботі З.Мирончук, Н.Ціцька, Р.Андрушко та О.Малецька [1] детально розглядаються тенденції цифровізації операційних та облікових бізнес-процесів, включно з використанням хмарних технологій та ШІ, що зумовлює зміну ролі традиційного обліку й автоматизацію рутинних задач бухгалтерів. Дослідники наголошують на необхідності адаптації систем обліку до сучасних ІТ-інструментів для підвищення ефективності управління підприємством. Такими науковцями, як А.Довбуш та І.Белова [2] обґрунтовано, що автоматизація обліку є одним зі складових цифровізації бізнесу, що сприяє компаніям ефективно використовувати ресурси та підвищувати конкурентоспроможність на ринку. Ними виявлено основні принципи функціонування цифрової облікової платформи, що дозволяють створювати новітні електронні системи зі значною кількістю користувачів. Важливими є й дослідження Л.Мельник, Г.Аніщенко та О.Поліщука [3], які аналізують вплив цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту, Big Data та інформаційної безпеки, на трансформацію методології обліку і аудиту. Автори підкреслюють, що цифрові інновації не лише автоматизують процеси, а й потребують перегляду традиційних методів аналізу, обґрунтування та контролю фінансової інформації. У дослідженні Н.Кудлаєвої, Т.Косташ та А.Михалків [4] розглядається трансформація системи бухгалтерського обліку в Україні під впливом цифрових технологій, включно з впровадженням хмарних платформ, блокчейну та автоматизації облікових процедур для підвищення прозорості звітності та якості облікових даних. Дослідники Г.Даценко та Л.Майстер [5] виявили перешкоди на шляху до цифровізації соціально-економічних процесів з метою їх усунення та забезпечення оптимізації системи бухгалтерського обліку і контролю. Враховуючи специфіку національного чи міжнародного бізнесу, авторами було визначено сім функціональних ролей бухгалтерського обліку і контролю в цифровій економіці, серед яких: інформативність, інтеграція, комунікація, інституціональність, контроль, оптимізація та протекція.

Крім того, в українській науковій літературі приділяється увага і проблемам впровадження цифрових технологій у практику обліку й аудиту, зокрема щодо організації процесів та підготовки фахівців. Так Л.Кононенко Г.Назарова та В.Савченко [6] аналізують сучасний стан використання цифрових технологій в обліково-аудиторській діяльності й висвітлюють бар'єри, що перешкоджають їх широкому впровадженню через дефіцит компетенцій та невідповідність освітніх програм вимогам цифрової трансформації.

Окремим вектором наукового пошуку є трансформація контрольних функцій під впливом технологічного прогресу. Зокрема, у працях Н.Здирко, Т.Мулик та Я.Мулик [7] проведено комплексний аналіз застосування ШІ в аудиторській діяльності. Дослідниками систематизовано ключові переваги та виклики, що супроводжують інтеграцію ШІ в аудит. Розвиваючи тематику контролю, Н.Здирко, Т.Мулик, Я.Щенко та Л.Дриманова [8] обґрунтували поетапний алгоритм модернізації системи внутрішнього контролю підприємства в умовах цифровізації. Автори представили етапи трансформації внутрішнього контролю в умовах цифровізації – від діагностики стану й формування стратегії до впровадження технологій і постійного моніторингу а також запропонували практичні рекомендації для ефективного трансформування системи внутрішнього контролю в умовах цифровізації.

Важливим є також внесок міжнародних досліджень. Так у систематичному огляді «Digitalisation in accounting: a systematic literature review of activities and implications for competences» [9] про цифровізацію в обліку зазначається, що прогрес у сфері цифрових технологій вимагає нових компетентностей та адаптації працівників до нових ролей і задач, що характеризують трансформацію традиційних ролей бухгалтерів у контексті цифрового робочого середовища.

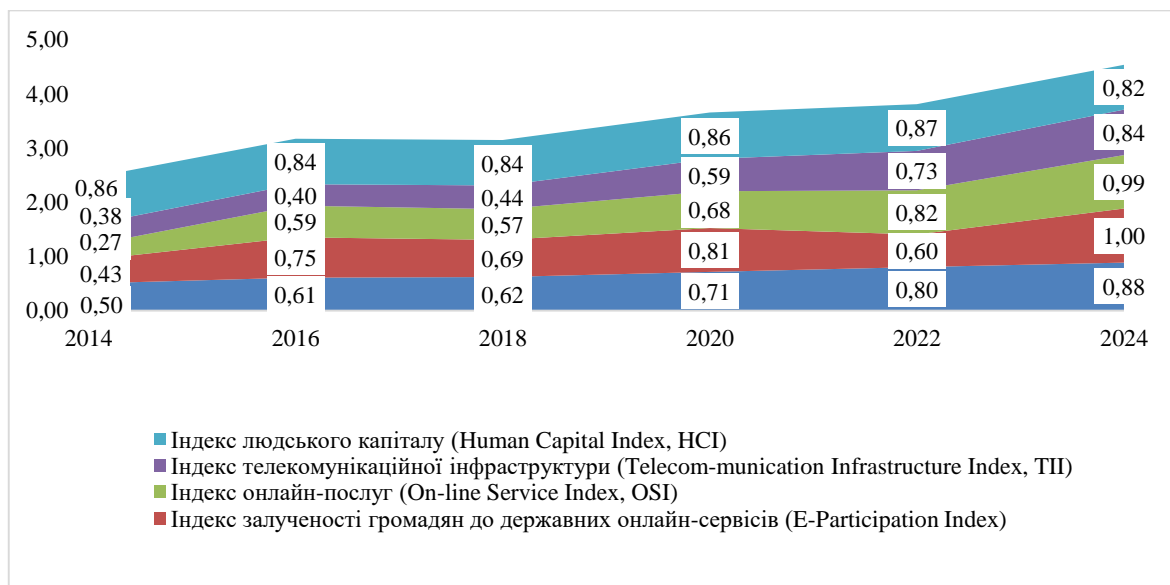
Таким чином, аналіз сучасних наукових підходів засвідчує активізацію досліджень, присвячених цифровізації бухгалтерського обліку, контролю та управлінських процесів, що переважно зосереджуються на теоретичному обґрунтуванні ролі цифрових технологій, характеристик їх функціональних можливостей і визначенні загальних тенденцій розвитку цифрової економіки. Водночас, попри значну кількість концептуальних напрацювань, у науковій літературі недостатньо уваги приділяється прикладним аспектам оцінювання рівня цифрової зрілості обліково-контрольних процесів на рівні конкретних підприємств, зокрема з урахуванням впливу технологічних, інституційних та соціально-економічних факторів їх впровадження. Це зумовлює необхідність подальших досліджень, спрямованих на поєднання теоретичних положень із практичним аналізом трансформаційних змін у діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, що й формує наукову нішу цього дослідження.

Метою статті є дослідження цифрової трансформації обліково-контрольних процесів на вітчизняних підприємствах, визначення ключових факторів її розвитку, оцінювання впливу сучасних цифрових

технологій на ефективність обліку і внутрішнього контролю, а також обґрунтування практичних напрямів їх удосконалення в умовах цифровізації економіки та євроінтеграційних змін.

Викладення основного матеріалу. Цифровізація та цифрова трансформація є ключовими процесами в еволюції обліку й контролю, що підвищують ефективність обробки даних і прийняття рішень. Як зазначають науковці [3], цифрова трансформація є однією з основних рушійних сил розвитку бізнесу та управління. Впровадження цифрових технологій суттєво змінює традиційні практики ведення обліку та контролю, особливо у сфері управлінської діяльності.

Сучасний етап розвитку економіки України характеризується активним впровадженням цифрових технологій у всі сфери діяльності підприємств, зокрема і у сфері обліку та контролю. Підтвердженням зазначених процесів слугує підвищення показників цифрового розвитку, що характеризують темпи впровадження інноваційних рішень, стан сформованості цифрової інфраструктури, рівень володіння цифровими навичками населення, глибину використання ІТ-технологій у господарській діяльності тощо (рис. 1–2).

Джерело: сформовано автором на основі [10]

Рис. 1. Оцінка позицій України в системі рейтингів е-урядування

Зазначені на рисунку 1 дані свідчать про загалом позитивну динаміку розвитку складових електронного урядування в Україні упродовж 2014–2024 рр. Простежується поступове зростання індексу людського капіталу, що вказує на підвищення рівня освіти, цифрових навичок та спроможності населення користуватися електронними сервісами. Водночас індекс телекомунікаційної інфраструктури демонструє стійку тенденцію до покращення, що є наслідком розвитку мереж зв'язку та розширення доступу до інтернету. Найбільш динамічні зміни спостерігаються за індексом онлайн-послуг, що відображає активне впровадження та розширення електронних державних сервісів. Поряд із цим індекс залученості громадян до державних онлайн-сервісів має хвилюватий характер, однак у цілому також демонструє зростання, що свідчить про підвищення рівня взаємодії громадян із цифровими інструментами публічного управління.

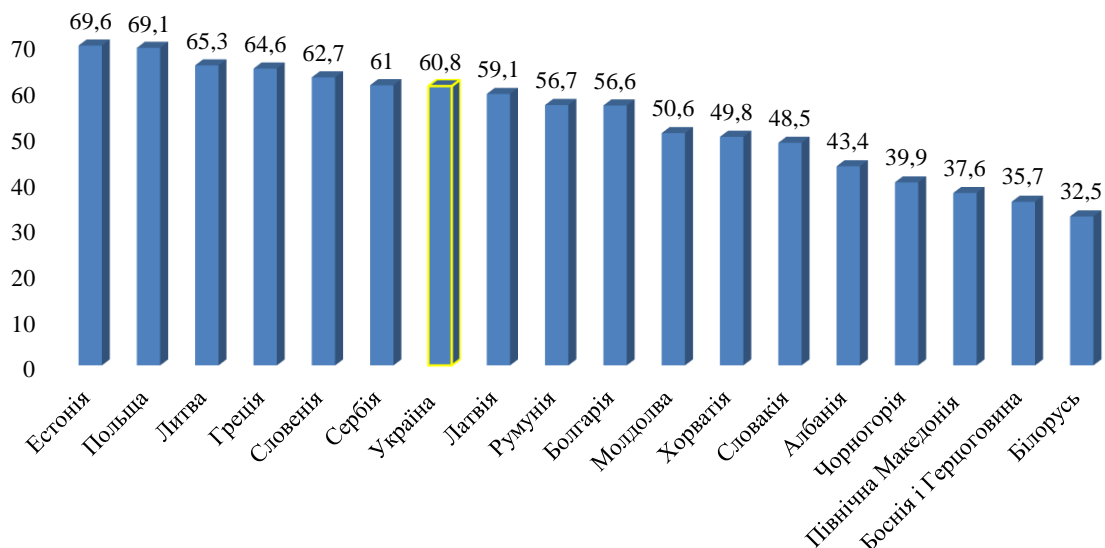
Крім того, Україна зробила суттєвий ривок у глобальному рейтингу Government AI Readiness Index 2025, підготовленому британським агентством Oxford Insights (рис. 2). За підсумками 2025 р. країна посіла 40-ве місце серед 195 країн світу, піднявшись одразу на 14 позицій порівняно з попереднім роком. Загальна оцінка України склала 60,84 бала, що дозволило їй увійти до десятки лідерів із розвитку ШІ в регіоні Східної Європи [11].

Цифровізація обліково-контрольних процесів стає не лише вимогою часу, а й необхідною умовою забезпечення ефективного управління, прозорості фінансової інформації та підвищення конкурентоспроможності бізнесу.

Практика свідчить, що обліково-контрольні процеси пройшли шлях від локального впровадження прикладних програм до повноцінної цифрової трансформації, яка передбачає інтеграцію високих технологій у всі ланки інформаційної системи підприємства. Якщо початкові етапи модернізації фокусувалися на автоматизації рутинних операцій задля мінімізації ручної праці, то сучасний етап характеризується якісною зміною самої парадигми обліку. Впровадження ERP-систем, хмарних

обчислень, аналітики Big Data, ШІ та блокчейну трансформує облік із ретроспективної функції фіксації фактів у проактивний інструмент стратегічного прогнозування.

Цей еволюційний перехід зумовлює необхідність переосмислення теоретико-методологічних засад функціонування обліково-контрольних систем. Цифрова трансформація є визначальним чинником модернізації бухгалтерського обліку та контролю, оскільки диктує перегляд традиційних підходів до збору й обробки фінансово-економічної інформації. Як зазначає О.Петрик [12], інтенсивний розвиток ШІ та цифрових платформ формує принципово нову модель функціонування облікових систем, інтегровану в загальну стратегію управлінської діяльності.

середній світовий показник – 42,5; середній показник Східної Європи – 54,3

Джерело: побудовано автором на основі [11]

Рис. 2. Індекс готовності урядів до впровадження штучного інтелекту: позиція України серед країн Східної Європи, 2025 р.

Результати фундаментальних досліджень підтверджують, що цифровізація безпосередньо корелює з підвищенням якості облікових даних та оптимізацією роботи фінансових служб [2]. Трансформація методів збору інформації забезпечує можливість її комплексної аналітичної інтерпретації, що є критично важливим для сучасних систем управління [13].

Варто наголосити на докорінній зміні контрольної функції: в умовах цифровізації процедури контролю еволюціонують від періодичних перевірок до безперервного моніторингу (continuous monitoring). Це дозволяє реалізувати превентивний характер контролю, вчасно виявляти аномалії та зміцнювати фінансову дисципліну. Крім того, цифрові інструменти забезпечують безпрецедентну оперативність доступу заінтересованих сторін до верифікованих даних у режимі реального часу [14]. Здирко Н., Мулик Т., Іщенко Я. та Дриманова Л. [8] наголошують, що цифровізація є ключовим драйвером розвитку внутрішнього контролю, перетворюючи його на сучасний інструмент стратегічного управління. Вона не лише підвищує ефективність контролю, але й забезпечує підприємствам конкурентні переваги, зміцнює їх фінансову стійкість та довіру з боку стейкхолдерів. Успішна реалізація цифрової трансформації внутрішнього контролю можлива за умови поєднання інноваційних технологій, професійних компетенцій та відповідальної корпоративної культури.

Наукова спільнота акцентує увагу на тому, що використання ERP-рішень та хмарних технологій не лише прискорює формування звітності, а й гарантує високу прозорість відображення господарських операцій [15]. Міжнародний досвід підтверджує: автоматизація критично знижує вплив «людського фактора», мінімізуючи ризики помилок та підвищуючи точність операцій [9].

Трансформація підходів до організації обліку створює нові можливості для аналітичного забезпечення управління, прогнозування результатів діяльності та стратегічного планування розвитку підприємства [16]. Водночас цифрова трансформація супроводжується появою нових викликів, серед яких зростання значущості інформаційної безпеки, ризики забезпечення якості даних, а також необхідність дотримання вимог цифрової звітності та кіберстійкості підприємств [15].

Таким чином, представлена інформація в науковій літературі [8] свідчить як про позитивні наслідки цифровізації обліку та контролю (покращення ефективності, оперативності, прозорості, оптимізації, об'єктивності), так і про бар'єри (фінансові, кадрові, технічні та правові).

Шляхи мінімізації проблем можуть враховувати: пошук альтернативних джерел фінансування (гранти, інвестиційні програми) і поетапне впровадження рішень; інвестування у підвищення цифрової грамотності персоналу та залучення зовнішніх експертів; використання перевірених платформ, регулярне оновлення систем й аудит ІТ-інфраструктури; впровадження систем захисту даних, резервного копіювання та багаторівневих засобів автентифікації; удосконалення внутрішніх регламентів і запровадження механізмів гнучкого управління змінами [8].

Окремим вектором досліджень є розвиток людського капіталу. Ефективність технологічних інновацій прямо залежить від рівня цифрових компетентностей персоналу та їхньої готовності до роботи в оновленому екосередовищі [13]. Відтак цифровізація вимагає паралельного вдосконалення систем внутрішнього контролю для адаптації до нових типів ризиків [16].

Узагальнюючи викладене вище, можна констатувати, що цифрова трансформація є стратегічним вектором підвищення ефективності підприємств. Вона забезпечує синергію точності, швидкості та аналітичної глибини облікової інформації. Проте успішна реалізація цього потенціалу потребує комплексного підходу: від інвестицій у кіберзахист до адаптації організаційних моделей управління відповідно до вимог цифрової економіки.

У таблиці 1 наведено систематизований огляд ключових технологій, що формують сучасний цифровий ландшафт обліково-контрольної діяльності.

Таблиця 1

Роль та вплив ключових цифрових технологій на систему обліку та контролю

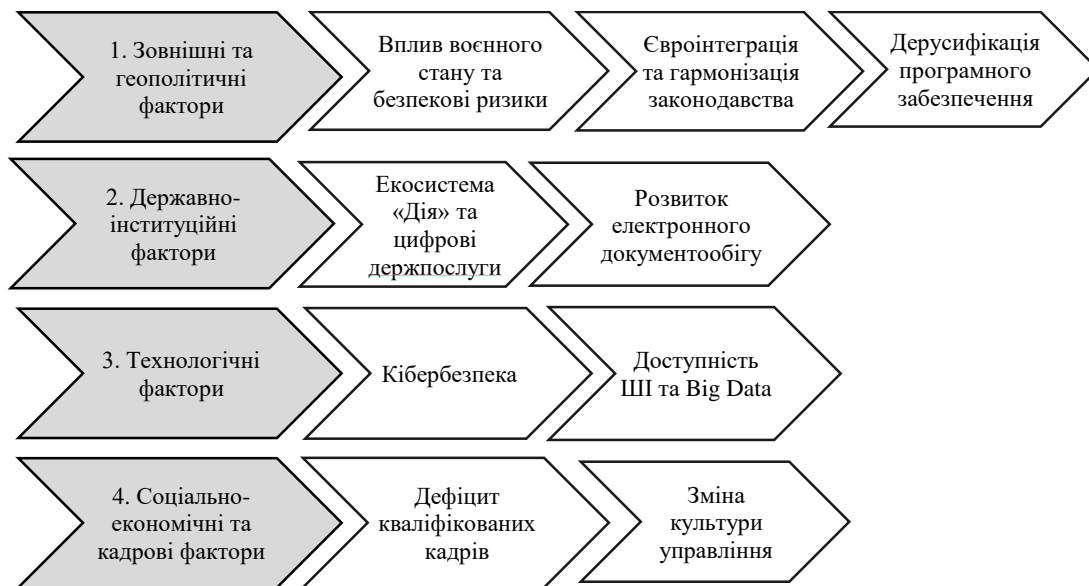
Цифрова технологія	Сутність технології	Основні напрями застосування в обліку та контролі	Переваги використання	Вплив на обліково-контрольні процеси
ERP-системи (Enterprise Resource Planning)	Інтегровані інформаційні системи управління ресурсами підприємства	Автоматизація бухгалтерського та управлінського обліку, формування звітності, контроль ресурсів, інтеграція підрозділів	Єдина база даних, мінімізація дублювання інформації, підвищення оперативності обробки даних	Формування інтегрованої системи обліку та внутрішнього контролю в режимі реального часу
Хмарні технології (Cloud Computing)	Використання віддалених серверів для зберігання та обробки інформації через Інтернет	Ведення обліку онлайн, спільний доступ до даних, електронний документообіг, резервне копіювання	Гнучкість, зниження ІТ-витрат, доступність із будь-якої локації, автоматичні оновлення	Забезпечення мобільності обліку та безперервності контрольних процедур
Big Data	Технології обробки великих масивів різномірних даних	Фінансова аналітика, виявлення ризиків, прогнозування доходів і витрат, аналіз господарських операцій	Можливість глибокого аналізу, підвищення обґрунтованості управлінських рішень	Перехід від фіксації даних до аналітичного та прогнозного обліку
Штучний інтелект (ШІ)	Інтелектуальні алгоритми, здатні аналізувати інформацію та навчатися	Розпізнавання первинних документів, автоматична класифікація операцій, виявлення шахрайства, прогнозування результатів	Скорочення ручної праці, підвищення точності обробки інформації, швидкість аналізу	Формування інтелектуального обліку та ризик-орієнтованого контролю
RPA (Robotic Process Automation)	Програмні роботи, що автоматизують рутинні бізнес-процеси	Автоматичне введення даних, звірка рахунків, підготовка звітності, податкові розрахунки	Зменшення людського фактора, економія часу, підвищення продуктивності	Автоматизація повторюваних процедур та оптимізація роботи бухгалтерської служби
Блокчейн (Blockchain)	Розподілений цифровий реєстр для фіксації транзакцій	Захищене зберігання облікових записів, смарт-контракти, аудит транзакцій, простежуваність операцій	Незмінність даних, високий рівень довіри, прозорість операцій	Створення довірчого середовища обліку та посилення контролю достовірності інформації

Джерело: сформовано автором на основі [1–8; 12–16]

Аналіз представлених технологій свідчить про те, що цифровізація обліку та контролю відбувається за трьома основними векторами: автоматизацією процесів (RPA, ERP), забезпеченням прозорості та безпеки (Blockchain, Cloud) й переходом до інтелектуальної аналітики (Big Data, ІІІ). Синергія цих інструментів дозволяє трансформувати бухгалтерську службу з підрозділу, що фіксує витрати, у стратегічний центр прийняття рішень, який мінімізує ризики та прогнозує розвиток бізнесу в умовах невизначеності.

Цифрова трансформація обліково-контрольних процесів в Україні – це не просто перехід на нове програмне забезпечення, а фундаментальна зміна філософії управління. В українських реаліях цей процес визначається унікальним поєднанням воєнних викликів, євроінтеграційних вимог та високого рівня державної цифровізації.

Основні фактори, що впливають на цифрову трансформацію обліково-контрольних процесів на вітчизняних підприємствах, можна поділити на чотири ключові групи, що зазначено далі (рис. 3).

Джерело: сформовано автором

Рис. 3. Фактори, що впливають на цифрову трансформацію обліково-контрольних процесів на вітчизняних підприємствах

Зовнішні та геополітичні фактори:

– вплив воєнного стану та безпекові ризики – необхідність забезпечення безперервності бізнесу змусила підприємства масово переходити на хмарні рішення та використовувати інші цифрові технології. Це було зумовлено знищенням офісів чи серверів, міграція та мобілізація працівників, окупація територій, релокація бізнесу, посилення кібератак тощо. Все це дало можливість сформувати нові вимоги до архітектури облікових систем та змусило переглянути поняття «безпечного периметра» даних;

– євроінтеграція та гармонізація законодавства – Україна активно адаптує свої стандарти до вимог ЄС. Це включає впровадження стандарту e-Invoicing (електронні інвойси), розвиток системи RegTech для фінансового моніторингу та перехід на електронну звітність за форматом iXBRL;

– дерусифікація програмного забезпечення – масова відмова від продуктів російського походження (наприклад, 1С) стала потужним стимулом для переходу на українські (BAS, Master, BookKeeper, Дебет Плюс, М.Е.Дос, Dilovod) та світові аналоги (SAP, Microsoft Dynamics 365 тощо).

Державно-інституційні фактори:

– екосистема «Дія» та цифровізація державних послуг – інтеграція бізнес-процесів із державними реєстрами через систему «Трембіта» дає змогу автоматизувати перевірку контрагентів та подання звітності;

– розвиток електронного документообігу (ЕДО) – на законодавчому рівні електронний підпис та цифрові документи стали повноцінними аналогами паперових, що є фундаментом для RPA (роботизації) в обліку.

Технологічні фактори:

- кібербезпека – постійні кібератаки вимагають впровадження багаторівневих систем захисту даних та використання технологій Blockchain для підтвердження достовірності транзакцій;
- доступність ІІІ та Big Data – українські компанії все частіше використовують ІІІ для розпізнавання первинних документів та автоматичного виявлення ризикових операцій.

Соціально-економічні та кадрові фактори:

- дефіцит кваліфікованих кадрів – міграція та мобілізація змушують бізнес автоматизувати рутинні процеси через RPA, щоб мінімізувати залежність від кількості персоналу;
- зміна культури управління – нове покоління менеджерів і власників бізнесу вимагає доступу до аналітики в режимі реального часу замість очікування звітів наприкінці місяця.

Таким чином, цифровізація обліку та контролю в сучасних умовах є багатовекторним процесом, де технологічна готовність бізнесу поєднується з жорсткими вимогами безпеки, євроінтеграційними стандартами та активною цифровою політикою держави.

Ефективна цифрова трансформація обліково-контрольних процесів вимагає комплексного підходу. Основними векторами розвитку, на нашу думку, мають стати:

1. Обґрунтування стратегічних напрямів цифрового розвитку.

Цифровізація повинна базуватися на індивідуальних дорожніх картах (Digital Roadmaps) для кожного підприємства. Пріоритетом є перехід від автоматизації окремих ділянок до створення єдиного цифрового екосередовища, де дані з обліку, виробництва та логістики інтегруються у реальному часі. Це дозволить трансформувати облік із системи «реєстрації фактів» у систему «предиктивної аналітики»;

2. Рекомендації щодо впровадження сучасних цифрових інструментів.

Для вдосконалення обліково-контрольних процесів вітчизняним підприємствам доцільно зосередитися на таких технологіях:

- інтеграція RPA (Robotic Process Automation), що необхідно для автоматизації введення первинних даних, звірки розрахунків та формування типових звітів;
- впровадження хмарних ERP-систем, що забезпечує гнучкість, мобільність персоналу та високий рівень захисту даних;
- використання Data Mining та ІІІ для автоматичного виявлення аномальних операцій та оцінки ризиків шахрайства без залучення значних людських ресурсів, підвищення якості аналітичної обробки даних, автоматизації прийняття управлінських рішень та забезпечення превентивного внутрішнього контролю;

3. Організаційні та кадрові аспекти.

Успіх трансформації значною мірою залежить від розвитку людського капіталу, рівня цифрової культури та готовності персоналу до змін. Основними заходами є:

- підвищення цифрових компетентностей працівників через системне навчання використанню ERP-систем, аналітичних платформ, інструментів автоматизації та кібербезпеки;
- формування міждисциплінарних команд (бухгалтери, ІТ-фахівці, аналітики, внутрішні аудитори) для узгодженого впровадження цифрових рішень;
- оновлення організаційної структури управління із визначенням відповідальних за цифрову трансформацію;
- розроблення внутрішніх регламентів цифрового обліку та контролю, що забезпечують стандартизацію процесів, електронний документообіг і прозорість даних;
- мотивація персоналу до інноваційної діяльності шляхом запровадження програм професійного розвитку, сертифікації та оцінювання цифрових навичок;
- управління змінами, що передбачає комунікаційну підтримку трансформації, подолання опору нововведенням та формування цифрової корпоративної культури.

Реалізація зазначених заходів сприятиме не лише технологічному оновленню обліково-контрольних процесів, а й підвищенню їх аналітичної цінності, адаптивності та ефективності в умовах цифрової економіки;

4. Роль державної політики та професійних стандартів.

Ефективна цифрова трансформація обліку та контролю значною мірою залежить від узгодженості державної політики, нормативно-правового регулювання та розвитку професійних стандартів. Саме інституційна підтримка створює середовище, у якому цифрові технології можуть впроваджуватися системно, безпечно та відповідно до міжнародних вимог.

Доцільними заходами у цьому напрямі є:

- удосконалення нормативно-правової бази цифрового обліку, зокрема гармонізація національних стандартів бухгалтерського обліку з МСФЗ та адаптація законодавства до використання електронних документів, цифрових підписів і хмарних технологій;

- розроблення державних стратегій цифровізації фінансово-облікової сфери, які б визначали єдині підходи до автоматизації звітності, електронної взаємодії бізнесу з державними органами та розвитку цифрової інфраструктури;
- стандартизація вимог до інформаційних систем обліку та внутрішнього контролю, що забезпечить сумісність програмних продуктів, захист даних і прозорість фінансової інформації;
- підтримка впровадження інновацій через податкові стимули, грантові програми та державні ініціативи цифрової модернізації підприємств;
- розвиток професійних стандартів і сертифікації фахівців, орієнтованих на цифрові компетентності бухгалтерів, аудиторів та аналітиків;
- інституційна співпраця між державою, науковими установами та професійними організаціями з метою розроблення методичних рекомендацій щодо цифровізації обліково-контрольних процесів;
- забезпечення кібербезпеки та захисту фінансових даних через встановлення єдиних стандартів інформаційної безпеки та контролю доступу до цифрових ресурсів.

Таким чином, удосконалення цифрової трансформації обліку та контролю має відбуватися через синергію технологічних інновацій, розвиток цифрових компетенцій персоналу та підтримку з боку держави, що в сукупності забезпечить стійкість українського бізнесу в умовах глобальної цифровізації.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження теоретико-методологічних та практичних аспектів цифрової трансформації обліково-контрольних процесів дозволяє сформулювати низку узагальнюючих висновків:

1. Обліково-контрольні системи України успішно подолали шлях від фрагментарної автоматизації рутинних операцій до комплексної цифрової трансформації. Сучасний етап характеризується переходом від ретроспективної фіксації господарських фактів до проактивного управління на основі інтелектуального аналізу даних. Облік сьогодні трансформується у стратегічний центр прийняття рішень, де технології Big Data, ШІ та RPA забезпечують превентивний характер контролю та високу точність прогнозування;

2. Аналіз глобальних рейтингів свідчить про високу готовність України до цифрових викликів. Зокрема, стійке зростання індексів е-урядування протягом 2014–2024 рр. та суттєвий стрибок у рейтингу Government AI Readiness Index 2025 (40-ве місце у світі) підтверджують формування потужної цифрової інфраструктури. Це створює сприятливе підґрунтя для інтеграції корпоративних облікових систем із державними сервісами (екосистема «Дія», система «Трембіта»), що є критично важливим для забезпечення прозорості та антикорупційного моніторингу;

3. Унікальність вітчизняного досвіду цифровізації полягає у необхідності адаптації до умов воєнного стану. Безпечні ризики стали каталізатором масового переходу підприємств на хмарні рішення, що забезпечило безперервність бізнес-процесів незалежно від фізичної локації офісів. Одночасні процеси дерусифікації програмного забезпечення та євроінтеграційної гармонізації законодавства (e-Invoicing, iXBRL) стимулювали розвиток національного ринку IT-рішень для обліку та контролю;

4. Систематизація ключових технологій підтвердила, що найбільший ефект досягається через синергію: хмарні технології гарантують мобільність, блокчейн – незмінність та достовірність даних, а ШІ – перехід до ризик-орієнтованого контролю. Така архітектура дозволяє мінімізувати вплив «людського фактора» та забезпечити режим безперервного моніторингу операцій;

5. Успіх подальшої трансформації залежить не лише від технологічного оснащення, а й від розвитку людського капіталу та інституційної підтримки. Основними пріоритетами мають стати: розробка індивідуальних цифрових дорожніх карт (Digital Roadmaps) для підприємств; інвестування у цифрові компетентності персоналу та формування міждисциплінарних команд; удосконалення нормативно-правової бази в частині кібербезпеки та стандартизації електронного документообігу.

Отже, цифрова трансформація обліково-контрольних процесів є фундаментальним чинником забезпечення життєздатності та конкурентоспроможності українського бізнесу. Вона дозволяє перетворити системи обліку та контролю на динамічні інструменти, здатні ефективно функціонувати в умовах глобальної невизначеності та цифрової економіки.

Список використаної літератури:

1. Вплив діджиталізації на трансформації в організації бізнес-процесів та бухгалтерського обліку / *З.Мирончук, Н.Ціцька, Р.Андрушко, О.Малецька* // Вісник Львівського національного університету природокористування. – 2023. – № 30. – С. 50–58. DOI: 10.31734/economics2023.30.050.
2. *Довбуш А.* Трансформація облікових процесів в умовах цифровізації / *А.Довбуш, І.Белова* // Економічний дискурс. – 2024. – Вип. 1–2. – С. 131–141. DOI: 10.36742/2410-0919-2024-1-14.
3. *Мельник Л.Ю.* Вплив цифрових технологій на трансформацію методології обліку та аудиту управлінської діяльності / *Л.Ю. Мельник, Г.Ю. Аніщенко, О.М. Поліщук* // Актуальні питання економічних наук. – 2025. – Вип. 12. DOI: 10.5281/zenodo.15771767.

4. Кудлаєва Н.В. Вплив цифрових технологій на трансформацію системи бухгалтерського обліку в Україні / Н.В. Кудлаєва, Т.В. Косташ, А.А. Михалків // Актуальні питання економічних наук. – 2025. – Вип. 7. DOI: 10.5281/zenodo.14635426.
5. Даценко Г. Глобальна трансформація ролі бухгалтерського обліку і контролю в умовах цифрової економіки / Г.Даценко, Л.Маїстер // Modern engineering and innovative technologies. – 2022. – Вип. 39, Ч. 3. – С. 45–52. DOI: 10.30890/2567-5273.2025-39-03-019.
6. Кононенко Л.В. Організація обліку та аудиту у контексті використання новітніх цифрових технологій: сучасний стан, проблеми та перспективи / Л.В. Кононенко, Г.Б. Назарова, В.М. Савченко // Проблеми сучасних трансформацій. – 2025. – № 18. DOI: 10.54929/2786-5738-2025-18-09-03.
7. Здирко Н.Г. Використання штучного інтелекту в аудиторській діяльності: переваги та виклики / Н.Г. Здирко, Т.О. Мулик, Я.І. Мулик // Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2024. – № 3 (69). – С. 39–53. DOI: 10.37128/2411-4413-2024-3-3.
8. Трансформація внутрішнього контролю підприємств у контексті цифровізації господарських процесів / Н.Г. Здирко, Т.О. Мулик, Я.П. Іщенко, Л.М. Дриманова // Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2025. – № 2 (72). – С. 23–46. DOI: 10.37128/2411-4413-2025-2-2.
9. Digitalisation in accounting: a systematic literature review of activities and implications for competences / J.Pargmann, E.Riebenbauer, D.Flick-Holtsch and other // Empirical Res Voc Ed Train. – 2023. – Vol. 15. DOI: 10.1186/s40461-023-00141-1.
10. UN E-Government Knowledgebase [Electronic resource]. – Access mode : <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/180-Ukraine/dataYear/2024>.
11. Government AI Readiness Index 2025 : report. – Oxford : Oxford Insights, 2025 [Electronic resource]. – Access mode : <https://oxfordinsights.com/ai-readiness/government-ai-readiness-index-2025/>.
12. Петрик О.А. Трансформація бухгалтерського обліку операційної діяльності в умовах диджиталізації / О.А. Петрик, А.О. Басін // Збірник наукових праць «Вчені записки». – 2024. – № 35 (2). – С. 300–314. DOI: 10.33111/vz_kneu.35.24.02.25.173.179.
13. The impact of digital technologies on accounting transformation / I.Shchyrba, N.Lokhanova, N.Holiachuk and other // Journal of Theoretical and Applied Information Technology. – 2025. – Vol. 103. – P. 7255–7268.
14. Пілевич Д. Трансформація системи бухгалтерського обліку в умовах розвитку цифрових технологій / Д.Пілевич // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2020. – № 3 (23). – С. 149–157.
15. Shepeliuk V. Digital transformation of accounting and analytical processes in ukraine: trends, challenges, and security imperatives (2020–2025) / V.Shepeliuk // Economics, Finance and Management Review. – 2025. – Vol. 3 (23). – P. 58–66. DOI: 10.36690/2674-5208-2025-3-58-66.
16. Орлов І. Організація бухгалтерського обліку в умовах цифровізації економіки / І.Орлов // Acta Academiae Beregasiensis. Economics. – 2022. – № 1. DOI: 10.58423/2786-6742/2022-1-264-273.

References:

1. Myronchuk, Z., Tsitska, N., Andrushko, R. and Maletska, O. (2023), «Vplyv didzhytalizatsii na transformatsii v orhanizatsii biznes-protseviv ta bukhgalterskoho obliku», *Visnyk Lvivskoho natsionalnoho universytetu pryrodokorystuvannia*, No. 30, pp. 50–58, doi: 10.31734/economics2023.30.050.
2. Dovbush, A. and Belova, I. (2024), «Transformatsiia oblikovykh protsesiv v umovakh tsyfrovizatsii», *Ekonomichnyi dyskurs*, Issue 1–2, pp. 131–141, doi: 10.36742/2410-0919-2024-1-14.
3. Melnyk, L.Yu., Anishchenko, H.Yu. and Polishchuk, O.M. (2025), «Vplyv tsyfrovyykh tekhnolohii na transformatsiiu metodolohii obliku ta audytu upravlinskoi diialnosti», *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*, Issue 12, doi: 10.5281/zenodo.15771767.
4. Kudlaieva, N.V., Kostash, T.V. and Mykhalkiv, A.A. (2025), «Vplyv tsyfrovyykh tekhnolohii na transformatsiiu systemy bukhgalterskoho obliku v Ukraini», *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*, Issue 7, doi: 10.5281/zenodo.14635426.
5. Datsenko, H. and Maister, L. (2022), «Hlobalna transformatsiia roli bukhgalterskoho obliku i kontroliu v umovakh tsyfrovoi ekonomiky», *Modern engineering and innovative technologies*, Issue 39, Part 3, pp. 45–52, doi: 10.30890/2567-5273.2025-39-03-019.
6. Kononenko, L.V., Nazarova, H.B. and Savchenko, V.M. (2025), «Orhanizatsiia obliku ta audytu u konteksti vykorystannia novitnikh tsyfrovyykh tekhnolohii: suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy», *Problemy suchasnykh transformatsii*, No. 18, doi: 10.54929/2786-5738-2025-18-09-03.
7. Zdyrko, N.H., Mulyk, T.O. and Mulyk Ya.I. (2024), «Vykorystannia shtuchnoho intelektu v audytorskii diialnosti: perevahy ta vyklyky», *Ekonomika, finansy, menezhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, No. 3 (69), pp. 39–53, doi: 10.37128/2411-4413-2024-3-3.
8. Zdyrko, N.H., Mulyk, T.O., Ishchenko, Ya.P. and Drymanova, L.M. (2025), «Transformatsiia vnutrishnoho kontroliu pidpriemstv u konteksti tsyfrovizatsii hospodarskykh protsesiv», *Ekonomika, finansy, menezhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, No. 2 (72), pp. 23–46, doi: 10.37128/2411-4413-2025-2-2.
9. Pargmann, J., Riebenbauer, E., Flick-Holtsch, D. et al. (2023), «Digitalisation in accounting: a systematic literature review of activities and implications for competences», *Empirical Res Voc Ed Train*, Vol. 15, doi: 10.1186/s40461-023-00141-1.
10. UN E-Government Knowledgebase, [Online], available at: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/180-Ukraine/dataYear/2024>
11. Government AI Readiness Index 2025, report (2025), Oxford Insights, Oxford, [Online], available at: <https://oxfordinsights.com/ai-readiness/government-ai-readiness-index-2025/>

12. Petryk, O.A. and Basin, A.O. (2024), «Transformatsiia bukhhalterskoho obliku operatsiinoi diialnosti v umovakh dydzhytalizatsii», *Zbirnyk naukovykh prats «Vcheni zapysky»*, No. 35 (2), pp. 300–314, doi: 10.33111/vz_kneu.35.24.02.25.173.179.
13. Shchyrba, I., Lokhanova, N., Holiachuk, N. et al. (2025), «The impact of digital technologies on accounting transformation», *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*, Vol. 103, pp. 7255–7268.
14. Pilevych, D. (2020), «Transformatsiia systemy bukhhalterskoho obliku v umovakh rozvytku tsyfrovykh tekhnolohii», *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, No. 3 (23), pp.149–157.
15. Shepeliuk, V. (2025), «Digital transformation of accounting and analytical processes in ukraine: trends, challenges, and security imperatives (2020–2025)», *Economics, Finance and Management Review*, Vol. 3 (23), pp. 58–66, doi: 10.36690/2674-5208-2025-3-58-66.
16. Orlov, I. (2022), «Orhanizatsiia bukhhalterskoho obliku v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky», *Acta Academiae Beregsiensis. Economics*, No. 1, doi: 10.58423/2786-6742/2022-1-264-273.

Мулик Тетяна Олексіївна – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри аналізу та аудиту Вінницького національного аграрного університету.

<https://orcid.org/0000-0003-1109-2265>.

Наукові інтереси:

– обліково-аналітичне та контрольне забезпечення управління підприємств.

Mulyk T.O.

Digital transformation of accounting and control processes of domestic enterprises: current state and strategic priorities

The article is devoted to a comprehensive study of the impact of digital transformation on the evolution of accounting systems and internal control of enterprises in the context of modern military threats and geopolitical challenges. The study substantiates that the digitalization of accounting and control processes have moved beyond the stage of simple automation of routine operations, evolving into a fundamental change in management philosophy and a means of ensuring economic resilience. The dynamics of implementing innovative solutions in Ukraine are analyzed, as evidenced by positive positions in global rankings, particularly the growth of the E-Government Development Index and reaching the 40th place in the Government AI Readiness Index 2025. The author proves that the martial law became a catalyst for the massive transition of businesses to cloud technologies and the rejection of software products from the aggressor country, which ensured the continuity of accounting and data security in 24/7 mode. Particular attention is paid to the synergy of modern technologies such as Artificial Intelligence, Big Data, RPA, and Blockchain, which transform accounting from a retrospective function into a proactive tool for predictive analytics. The transition from periodic to continuous monitoring of business operations is investigated, which minimizes the influence of the human factor and strengthens financial discipline. The main factors influencing the digital transformation of accounting and control processes at domestic enterprises are analyzed and divided into four key groups: external and geopolitical factors, state-institutional factors, technological factors, and socio-economic and personnel factors. The article examines in detail the role of the «Diia» ecosystem and the «Trembita» system as tools for legitimizing digital control and automating interaction with state registries. Ways to minimize digitalization barriers through the development of human capital, investment in cybersecurity, and harmonization of national legislation with EU requirements regarding electronic document management and iXBRL reporting are outlined. The main vectors for the development of digital transformation of accounting and control processes of domestic enterprises are proposed. It is summarized that a successful transformation strategy requires an integrated approach that combines technological innovation with adaptive organizational models and state institutional support in the conditions of a global digital economy.

Keywords: digital transformation; digitalization; digital tools; accounting; control; accounting and control processes.

Стаття надійшла до редакції 16.12.2025.